

Zwerfvuil niet belangrijkste oorzaak van **scherp in**

Nu het weideseizoen in volle gang is getreden, loert het gevaar voor scherp in door zwerfvuil van recreanten zoals wandelaars en fietsers. Uit de autopsieverslagen blijkt echter dat, tegen de algemene gedachte in, de oorzaak van scherp-in vooral te zoeken is op het eigen bedrijf.

TEKST GUY NANTIER

Het zwerfvuil langs de Vlaamse en Nederlandse wegen vormt niet alleen een belasting voor het milieu, maar ook een gevaar voor koeien: stukjes van weggegooide blikjes of ander zwerfvuil belanden na het maaien wel eens in het veevoeder. In de magen van de dieren veroorzaken die stukjes letsels, die de dieren ziek maken en die tot de dood kunnen leiden. Volgens een masterstudie aan de universiteit van Wageningen, Nederland, en geëxtrapoleerd naar Vlaanderen, zouden jaarlijks tot 6200 Vlaamse koeien ziek worden door zwerfvuil.

Milieuorganisatie Recycling Netwerk Benelux greep de masterstudie aan voor een nieuw pleidooi voor statiegeld, dat het volume van flesjes en blikjes in het zwerfafval met 70 tot 90 procent kan doen dalen. 'De strijd tegen zwerfafval kost de Vlaamse gemeenten nu al 155 miljoen euro per jaar', zo luidt het bij de milieuorganisatie. Ook Boerenbond ondersteunt de invoering van statiegeld. De veehouders zijn immers het slachtoffer van vervuiling waar zij geen grip op hebben en dat kost hun jaarlijks volgens de studie 4,5 tot 6,8 miljoen euro.

Traumatische reticuloperitonitis (TRP of scherp in) is een ernstig ziektebeeld. De oorzaak is het opvreten van scherpe voorwerpen die zich in het voer bevinden. Scherp in bij runderen wordt regelmatig aangetroffen bij sectieonderzoek. Het percentage scherp in als doodsoorzaak bij volwassen runderen bedroeg volgens Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) 10,1 procent in 2020. Volgens DGZ was in 2020 scherp in de tweede belangrijkste doodsoorzaak van sterfte bij volwassen runderen ouder dan twee jaar. In 2019 lag het percentage op 9,3 procent en was het de derde belangrijkste oorzaak. Als we de percentages van de laatste zes jaar bekijken, zien we dat die tamelijk stabiel zijn, zo'n 9 procent met een uitschieter – in de laagte dan – van 5 procent in 2018.

Oorzaak vooral op het eigen bedrijf

De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) in Nederland heeft een analyse uitgevoerd van de sectiebevindingen bij runderen in de periode 2005 tot en met 2019. Uit die analyse blijkt dat zowel het aantal als het percentage runderen met scherp in ten opzichte van het totaal aantal runderen ingestuurd voor sectieonderzoek, toeneemt. Vooral vanaf 2015 is een duidelijke toename zichtbaar: van 5,4 procent in 2015 naar 9,8 procent in 2019. Runderen met scherp in zijn voor 93,3 procent van de gevallen van het melkveetype ouder dan één jaar.

De GD trof bij het merendeel van de runderen met verschijnselen van scherp in echter geen scherp voorwerp meer aan. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat de scherpe voorwerpen in die gevallen het maagdarmkanaal al hebben verlaten, dat ze niet gevonden zijn door inkapseling in ontstekingsweefsel, te klein zijn om waar te kunnen nemen of al door het lichaam zijn opgelost. Als er wel een scherp voorwerp werd gevonden, was het metaal dat waarschijnlijk afkomstig was van het eigen bedrijf, zoals spijkers, schroeven, metaalboortjes, stalen veegborstelharen, afrasteringdraad en ijzerdraad afkomstig uit autobanden waarmee een kuil werd afgedekt.

Zwerfafval onwaarschijnlijke oorzaak

GD kan op basis van de analyse van deze sectiebevindingen berichten die regelmatig in het nieuws verschijnen over een toename van scherp in bij runderen veroorzaakt door opgegeten zwerfafval, zoals verhakselde (drink)blikjes en stukjes hard plastic, niet bevestigen. DGZ treedt deze conclusie bij, al plaatst deze er nog een extra kanttekening bij: 'Wij hebben uiteraard enkel gegevens van de dieren die binnenkomen voor een diagnose. Vaak echter komen dieren die hieraan sterven, niet binnen voor autopsie, dus daar kunnen er wél tussen zitten die aan zwerfvuil gestorven zijn.' |

Hoe scherp in voorkomen op het bedrijf?

Het is belangrijk om secuur te werken bij het klussen en verbouwen. Plaats ter preventie van scherp in magneten op de oprapwagen en op de voermengwagen.

Een duurdere oplossing is om alle koeien preventief een kooimagneet in te geven, alleen hebben (kooi)magneten geen effect bij niet-magnetische metaaldelen, zoals roestvrij staal.

Percentage gevallen van scherp in volgens autopsieverlagen

(bronnen: DGZ/GD)

